

Az Ellenzéki Kerekasztal ülése 1989. november 2.

Helyszín: az Országház 55. sz. tanácssterme.

Résztevők:

Keresztes Sándor soros elnök	<i>Kereszténydemokrata Néppárt</i>
Antall József	<i>Magyar Demokrata Fórum</i>
Balsai István	<i>Magyar Demokrata Fórum</i>
Bejczy Sándor	<i>Független Kisgazdapárt</i>
Bod Péter Ákos	<i>Magyar Demokrata Fórum</i>
Domonkos István	<i>Bajcsy-Zsilinszky Endre Baráti Társaság</i>
Fodor Gábor	<i>Fiatal Demokraták Szövetsége</i>
Füzessy Tibor	<i>Kereszténydemokrata Néppárt</i>
Gaskó István	<i>Magyarországi Szociáldemokrata Párt</i>
Hegedüs István	<i>Fiatal Demokraták Szövetsége</i>
Koblencz József	<i>Magyar Néppárt</i>
Kónya László	<i>Magyar Néppárt</i>
Kotz László	<i>Magyar Néppárt</i>
Köszeg Ferenc	<i>Szabad Demokraták Szövetsége</i>
Kövér László	<i>Fiatal Demokraták Szövetsége</i>
Pallos László	<i>Kereszténydemokrata Néppárt</i>
Salamon László	<i>Magyar Demokrata Fórum</i>
Szabad György	<i>Magyar Demokrata Fórum</i>
Szakolczai György	<i>Kereszténydemokrata Néppárt</i>
Szájer József	<i>Fiatal Demokraták Szövetsége</i>
Torgyán József	<i>Független Kisgazdapárt</i>
Tölgyessy Péter	<i>Szabad Demokraták Szövetsége</i>
Varga Csaba	<i>Magyar Néppárt</i>
Vigh Károly	<i>Bajcsy-Zsilinszky Endre Baráti Társaság</i>
Vitézy László	<i>Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája</i>
Zétényi Zsolt	<i>Bajcsy-Zsilinszky Endre Baráti Társaság</i>

Megjelent:

Anders Björck, az Európa Tanács parlamenti közgyűlésének elnöke

Az Európa Tanács parlamenti delegációjának négy tagja

Tolmács

Farkas Attila (*Magyar Távirati Iroda*)

Munkatárs:

Vargáné Csorba Éva

Az ülésen megtárgyalt kérdések:

Eszmezsere az Európa Tanács parlamenti közgyűlésének elnökével.

A Magyar Helsinki Bizottság javaslata a közelgő magyar választásokra meghívandó nemzetközi megfigyelőkről.

Az Ellenzéki Kerekasztal által az Alkotmánybíróság tagjának javasolt két személy (Sólyom László és Zlinszky János) jelölése.

Az Ellenzéki Kerekasztal jövőbeni működése, esetleges átalakítása.

* * *

Keresztes Sándor: Mélyen tisztelt uraim! Tisztelettel üdvözlöm önöket a magyarországi Ellenzéki Kerekasztal nevében. Megtiszteltetésnek vesszük, hogy fölkerestek bennünket. Az itt lévő személyek, illetve pártok az elmúlt hónapokban jelentős szerepet játszottak abban, hogy hazánk politikai és jogi fejlődésében olyan jelentős eredményt értünk el, melynek következtében megszületett a Magyar Köztársaság. Amikor munkánkat néhány hónappal ezelőtt elkezdtük, hazánk még egy pártállam volt, amelyben egy uralkodó párt uralkodott. Munkánk és a törvényhozás munkájának eredményeként eljutottunk egy demokratikus, pluralista jogállam megalakulásának a küszöbéig.

Most tulajdonképpen egy munkaülésem veszünk részt, tovább folytatjuk a tevékenységünket. Meglepetésszerűen, de örömmel értesültünk látogatásukról, hiszen egy további célkitűzésünk az, hogy Magyarország, mint szabad, független, demokratikus ország integrálódjon újra az európai népek közösségébe. Reméljük, hogy ezt a célt elérjük, és eljön az az idő, amikor az önök nagy jelentőségű és igen megbecsült szervezetébe, az Európa Tanácsba mi is, először talán korlátozott, de később egyenjogú tagként vehetünk majd részt. Ha megengedik, talán bemutatkoznánk, megemlítve, hogy milyen pártokat képviselünk. Engedjék meg, mivel én már állok, elmondjam, hogy én Keresztes Sándor vagyok, a Kereszténydemokrata Néppárt elnöke. Kérem barátainkat, hogy szintén mutassák be magukat. Köszönöm szépen.

Vigh Károly: Vigh Károly vagyok, a Bajcsy-Zsilinszky Társaság elnöke.

Bejczy Sándor: Bejczy Sándor vagyok, a Független Kisgazdapárt országos pártigazgatója.

Szabad György: Szabad György, a Magyar Demokrata Fórum elnökségi tagja.

Antall József: Antall József vagyok, a Magyar Demokrata Fórum elnöke.

Varga Csaba: Varga Csaba vagyok, a Magyar Néppárt országos titkára.

Gaskó István: Gaskó István vagyok, a Szociáldemokrata Párt ügyvivője.

Szájer József: Dr. Szájer József, Fidesz.

Vitézy László: Vitézy László vagyok, a Független Szakszervezetek Demokratikus Ligájának a tárgyaló delegátusa.

Kőszeg Ferenc: Kőszeg Ferenc, a Szabad Demokraták Szövetsége ügyvivői testületének tagja.

Tolmács: Akkor most mindenki bemutatkozott? Tehát akkor...

Antall József: *(A hátsó sorban ülőkről.)* A többiek szakértő tagjaink...

Anders Björck: Köszönöm szépen ezeket a meleg üdvözlő szavakat. 1949 óta dolgozik az Európa Tanács a plurális demokrácia és az emberi jogok érdekében. Az emberi élet csaknem minden területén - kivételt képez a honvédelem területe - rendkívül aktívan működünk. A védelmi kérdések jelentik azon egyetlen kérdéskört, amelyet a szabályunk értelmében az Európa Tanács nem ölel fel a tevékenységével. Manapság egy rendkívül mozgalmas időszakot élünk meg az európai történelemben. Hamarosan egy olyan helyzetbe érkezünk, amikor az európai együttműködés az Európa Tanács keretén belül minden olyan országra is kiterjed majd, amelyeket mi most kelet-európai országoknak nevezünk.

Az első lépés ebbe az irányba már meg is történt, a magyar Országgyűlésnek van egy parlamenti delegációja, amely július óta részt vesz az Európa Tanács közgyűlésének munkájában. Számomra és számunkra ez csak az első lépés. Nem kétséges előttünk az, hogy tovább kell mennünk. Én remélem azt, hogy Magyarország hamarosan teljes jogú tag lesz az Európa Tanácsban. A probléma nem Strasbourgban van. Itt Magyarországon vannak azok, akik döntenek arról, hogy milyen időrendben következzen be ez a fejlemény. Tehát úgy gondolom ezt, hogy amikor önök úgy érzik, hogy eljutottak a folyamatban abba a szakaszba, amikor már befejezték a pluralisztikus társadalom létrehozását, és mi ezzel egyetértünk, akkor a mi oldalunkról nem merül föl semmiféle akadálya. Az Európa Tanácsban minden parlamenti küldöttség pluralista alapon kell szerveződjön. Ez azt jelenti, hogy a magyarországi parlamenti küldöttség, amely részt vesz az Európa Tanács munkájában, olyan kell legyen, hogy természetesen tükröznie kell a politikai helyzetet, amely a magyar parlamentben kialakult. Ami azt

jelenti, hogy a kormányon lévő pártok, illetve az ellenzék pártjai is megfelelő képviselést kell kapjanak. És ez a találkozó nekem most alkalmat ad arra, hogy az itt ülők is képviselést nyerjenek majd a jövőben, ilyen vagy olyan formában Strasbourgban.

Tehát az első dolog az a pluralisztikus demokrácia, ahhoz, hogy valaki tag legyen, a másik dolog pedig az emberi jogok teljes tiszteletben tartása. Ma én elmondtam az önök parlamentje elnökének, tehát mi megállapodtunk abban, hogy Strasbourgból idejönnek majd szakértők, és ez mind a két irányba megvalósul, ez a csere. Azért jönnek ők ide, hogy meggyőződjenek afelől, hogy a Magyarországon most életben lévő törvények talán nem elavultak-e, legalábbis nem elavult-e némelyik, amelyek akadályt jelentenek azért, hogy Magyarország teljes tagja legyen az Európa Tanácsnak. Én most olyan törvényekről beszélek itt elsősorban, amelyek az egyéni szabadságjogokhoz, illetve a politikai jogokhoz kapcsolódnak. Ez nem jelent semmiféle különlegességet Magyarországgal összefüggésben, mert mindazok, akik tagjai az Európa Tanácsnak, meg kell feleljenek ezeknek a követelményeknek.

Mielőtt befejezem, ha megengedik, azt szeretném még elmondani, hogy az Európa Tanács és annak parlamenti közgyűlése nem egy egyszerű, akármilyen szervezett nemzetközi intézmény. Hanem ez az a parlamenti közgyűlés, amely a legmesszebb képes eljutni és elnyúlni, és a legrégebbi is a világon. Ha valaki ennek tagja, az azt jelenti, hogy teljes mértékben részt vesz Európa jövőjének alakításában. Azon a napon, amikor Magyarország teljes jogú tagjává válik az Európa Tanácsnak, az azt jelenti majd számunkra, hogy az az ideiglenes visszavonulás az európai közösségből, amely itt önöknél negyven évig tartott, számunkra véget fog érni. És az európai családnak ismét teljes jogú és igen nagyra becsült tagjává válnak. És birtokába kerülnek mindazoknak az eszközöknek és lehetőségeknek, amelyekkel Európa jövője alakítható. Köszönöm. *(Taps.)*

Szabad György: Tisztelt elnök úr, kedves barátaim! Valamennyiünk nevében...

Antall József: A tolmácsra való tekintettel, nem lehet, hogy ülnél?

Tolmács: Én szívesen állok, engem nem zavar, én nagyon szívesen állok.

Szabad György: Valamennyiünk nevében, külön megbízás nélkül ugyan, de remélve, hogy barátaim gondolatait is kifejezem, szeretnék válaszolni, illetve a válaszolást megkezdeni az elnök úr által mondottakra.

Sajátos a mi Kerekasztalunk léte, és sajátos a funkciója is. Egy olyan országban, amely ezeregyszáz év óta Európához tartozónak vallotta magát, és amely Európában méltán érezhette úgy, hogy az alkotmányosságra épült századokon át politikai rendszere, olyan helyzet alakult ki, amelyben öröksége nem csak megingott, hanem sok tekintetben össze is omlott. Nem az alkotmányos és a demokratikus intézményeknek és kívánalmaknak ismerete híján alakult ki az a helyzet, amelyben szinte mindent e téren újra kellett kezdenünk. Így történt az, hogy a diktatúra megingásának pillanatában a demokratikus rendszerhez való visszatérés szándékát olyan szervezetek karolták fel, amelyeknek nem volt parlamentáris felhatalmazásuk.

A megindult erjedés tette lehetővé, hogy a csődbe jutott diktatórikus rendszeren belül is jelentkezett az a felismerés, hogy a demokráciához csak akkor tudunk eljutni, hogyha a felhatalmazás nélkül kormányzó diktatórikus erők változtatásra kész erői és azon erők között, amelyek a változtatni akaró nép törekvéseit kifejezik, tárgyalások jönnek létre.

Kerekasztalunk kilenc szervezetet tömörít, amelyek azzal a céllal vettek részt a tárgyalásokon, hogy megteremtsék azoknak a szabad választásoknak a lehetőségét, amelyeket önök is, mi is a demokrácia megteremtésének legfőbb eszközének és éltetőjének tekintünk. Eljutottunk addig, hogy az önök által és általunk is oly fontosnak tartott emberi jogok deklarálása és biztosítékainak megteremtése megegyezés eredményeként törvénybe foglaltatott. Eljutottunk addig, hogy a szabad választás követelménye és lebonyolításának módja tekintetében ugyancsak demokratikus alapozású törvény született. Ami még hátra van, az ennek a realizálása.

Kérjük, kísérik figyelemmel az ennek realizálásáért folytatott további politikai küzdelmünket, mert ez egy önöktől nem különböző nemzetnek, európai nemzetnek a törekvését fejezi ki. Pontosabban csak

abban különbözik, hogy nehezebb legújabb kori történeti sors jutott számára. Mi nem önmagunkat és múltunkat megtagadva közeledünk önmagunkhoz, hanem kifejezve azt, ami bennünk is az európai lényeg. Nagy fontosságú számunkra, hogy tudjuk, hogy az ajtó, amelyen kopogtatni szeretnénk, nyitva lesz számunkra. Hadd mondjam azt, demokataként és az európaiság minden követelményét vállalva szeretnénk jelentkezni önöknél mielőbb. Köszönöm.

Anders Björck: Szabad válaszolnom erre?

Antall József: Két megjegyzést szeretnék ehhez. Annyi megjegyzést szeretnék Szabad György professzor beszéde után, válaszolva elnök úr kérdésére - a Magyar Demokrata Fórum nevében, de talán más ellenzéki szervezetekkel egyetértésben -, hogy a teljes jogú tagságot csak az új parlament összeülése után fontolják meg. A parlamenti választásokig Magyarország átmeneti időben él, ez nem tekinthető még pluralista parlamentáris demokraciának. Addig a korlátozott státus nekünk indokoltnak tűnik, és bízunk abban, hogy a most a parlamentben már ott ülő néhány ellenzéki képviselő képviselést kap a megfigyelői csoportban is. És egyben azt is jelezni szeretném, hogy ebben a testületben a pártok mellett - ugyanazokban a személyekben - különböző nemzetközi emberjogi szervezetek is képviselést kaptak. Hasonlóan európai szervezetek. Ezért mi nagyon érzékenyek vagyunk ezekre a kérdésekre, és erre is garanciát fogunk nyújtani. Köszönöm.

Kószeg Ferenc: A Szabad Demokraták Szövetsége nevében szeretnék néhány szót fűzni az elhangzottakhoz. Magyarországot sokszor bírálják kissé azért, hogy ellentétben Lengyelországgal, itt nem egyetlen nagy szervezet fordul szembe a pártállam uralmával, de számos párt. Külső szemlélők sokszor azt mondják, hogy ez valamiféle széthúzásnak a jele. Mi azt gondoljuk, hogy ez inkább egy előrehaladottabb állapot a pluralizmus, a demokracia felé vezető úton. A lengyel Szolidaritás számára súlyos terhet jelent, hogy egyetlen szervezetben kell hordoznia különböző pártok, különböző világnézetek ügyét. Nálunk feltámadtak a háborút követő rövid demokratikus időszak pártjai, és párttá szerveződtek azok az erők, amelyek az elmúlt tíz évben kritikusan ellenzékként álltak szemben az egypártrendszerű diktatúrával. Bár még nem vagyunk parlamenti pártok, már megvannak a vitáink, de mindannyian egyetértünk abban, hogy pluralizmust és demokraciát akarunk.

A rendkívül hasznos és gyümölcsöző politikai egyeztető tárgyalások nem hoztak mindenben végső döntést. Ezekben a kérdésekben a közeljövőben népszavazás fog dönteni. Igaz, hogy a népszavazási kezdeményezés hatására a parlament az utolsó pillanatban számos nyitva maradt kérdésben olyan döntést hozott, amely azt hisszük megegyezik a nép óhajaival, de azt hisszük, hogy a népszavazás megtartása mégis igen fontos eseménye a demokracia kialakulásának. Így a parlamenti elhatározást a nép döntése fogja megpecsételni.

Azt reméljük, hogy az Európai Közösség és az Európai Parlament különösen nagy gonddal figyel arra, ami itt Magyarországon történik. A demokracia kialakításához nagyon nagy mértékben szükségünk van Európa támogató segítségére és szeretetteljes figyelmére.

Vigh Károly: Hogy bizonyítsam azt, hogy az Ellenzéki Kerekasztalban résztvevő pártok és szervezetek mennyire a pluralista demokraciát testesítik meg, azt hiszem, nem lesz meglepetés, ha azt mondom, hogy nem mindenben egyezik meg a véleménye a demokratikus ellenzéki politikai pártoknak és szervezeteknek. Nem tudom, hogy a vendégeink tájékozódtak-e arról, hogy azokat a megállapodásokat, amelyeket itt röviden ismertettek előttünk az alkotmány és egyéb kérdésekben, az úgynevezett sarkalatos kérdésekben, sarkalatos törvények ügyében, az Ellenzéki Kerekasztalon belül ugyan a többség aláírta, a legtöbb demokratikus szervezet aláírta a hatalom képviselőivel, de voltak olyan pártok és szervezetek, amelyek azt nem írták alá. Kettő ilyen szervezet volt. Ez a két szervezet kezdeményezte azt a bizonyos népszavazást, amelyről itt az előbb Kószeg Ferenc barátom beszélt. Közben azonban az történt, hogy egyetlenegy kérdésre koncentrált a probléma, mégpedig a köztársasági elnöki választás kérdésére. Mást már a parlamentben, más kérdéseket megoldottunk.

A közeljövőben fog sor kerülni arra, és dől el a kérdés, hogy a népszavazáson, amelyet november végére kiírtak, a lakosság valóban megerősíti-e annak a százezer szavazónak, az előzetes szavazónak az akaratát vagy sem. Abban az esetben, ha nem, akkor kerül sor a köztársasági elnök személyének a

megválasztására, még az új parlament előtt. Csak a teljes tájékoztatás kedvéért szerettem volna mindezt elmondani.

Bejczy Sándor: A vendégeket fogadó Keresztes Sándor úr tájékoztatta önöket, hogy önök tulajdonképpen egy munkaértekezletbe csöppentek be. Egy olyan munkaértekezletbe, amely most már hosszabb ideje szünetelt, részben a parlamenti ülések és az egyes szervezetek kongresszusra való felkészülése miatt.

Tehát amikor most itt önök előtt közel egy hónap után újból összeültünk, tulajdonképpen a... de csak bizonyos fokig eltérő vélemények fennállása miatt, hangoztatva az Ellenzéki Kerekasztal további fennmaradásának szükségességét, most eljutottunk odáig, hogy a "hogyan tovább" kérdésében - hangsúlyozom megint, mint egységes ellenzék -, a további problémák megoldásában konszenzus elérését tűzhezük ki magunk elé.

Ebben az országban negyven éven keresztül mindig csak egy pártállam és egy párt hangzatos szavai tekintetében, illetve közlésével történt a politizálás. Mivel itt mindegyik szervezet a demokrácia kiteljesüléséért szállt harcba az államhatalommal szemben, meg vagyok győződve róla, hogy ez a harcunk továbbra is annak érdekében történik, hogy a demokrácia valóságossá váljék országunkban. Ennek érdekében személy szerint és pártom, a Kisgazdapárt nevében mondhatom, változatlanul a közös és nemzeti érdekek figyelembevételével folytatjuk tárgyalásunkat partnereinkkel. Köszönöm.

Anders Björck: Szabad akkor néhány szót szólnom nekem is? Tehát az Európa Tanácsot úgy hívják, hogy a demokráciák klubja, vagy a demokráciák családja. Ami azt jelenti, hogy az Európa Tanács minden tagja számára kölcsönösen elfogadott szabványok léteznek. Ez nemcsak az elméletben van így. Amikor katonai diktatúra volt Görögországban a hatvanas években, vagy ugyanez történt Törökországban a nyolcvanas évek elején, akkor nekik ideiglenes jelleggel néhány évre ki kellett vonulniuk az Európa Tanácsból. Hogy pontosabban szóljak, rákényszerültek arra, hogy elhagyják azt. Tehát én ezt csak azért mondom, mert szeretném azt megfelelő módon itt értésre adni, hogy ha már bent vannak az Európa Tanácsban, akkor mindenféleképpen a többiekhez kell alkalmazkodni, és be kell tartani azokat a szabályokat, amelyeket érvényesítünk a demokráciát, az emberi jogokat és a pluralista társadalmat érintően. És soha sem vagyunk hajlandók kompromisszumba bocsátkozni a kérdéseket illetően. Mert, hogyha azt tennék, akkor nem lenne meg az Európa Tanács létezésének az alapvető oka. Azt is mondhatjuk, hogy egyfajta biztonsági öve a demokráciának az Európa Tanács.

Most, hogy rátérjek arra, hogy Magyarország esetében hogy történik a képviselő az Európa Tanácsban. Tehát még arra az esetre is, amikor ezt a rendkívüli vendég státust megadjuk, ami Magyarország esetében most érvényesül, és ezt hat személynek adtuk meg, na most ez teljesen világos, hogy ennek a hat embernek is a parlament összetételét kell megfelelően tükröznie. Ami azt jelenti, hogy ha a parlamentben több pártnak vannak képviselői, akkor a delegációban is helyet kell kapjanak ezek. Itt több alkalommal említést tettek Lengyelországról. Lengyelország hat taggal képviselteti magát az Európa Tanácsban. Ezek közül csak egy képviseli a kommunista pártot. Hárman képviselik a Szolidaritást. Két ember van még a küldöttségben, és ők két másik pártot képviselnek ott. Tehát ez igazán kifejezi a ma Lengyelországban létező politikai helyzetet. Tehát mi minden évben alapos vizsgálatnak fogjuk alávetni még azokat a küldöttségeket is, illetve küldöttség-tagokat is a megbízásukat illetően, akik különleges vendég státust élveznek, ugyanúgy, mint ahogy ilyen vizsgálatot végzünk el a többi 354 tag esetében is. Tehát ez egy olyan eszköz, amellyel rendelkezünk, és amelynek birtokában a tagországokban lévő helyzetet ellenőrzésünk alatt tarthatjuk.

Befejezőképpen azt mondanám, hogy minél hamarabb lesz Magyarország teljes jogú tagja az Európa Tanácsnak, annál jobb a helyzet. Azt hiszem azonban, önök egyetértének velem abban, hogy az nem szolgálná a demokrácia javát Magyarországon, hogy Magyarország teljes jogú tagságot kapjon az Európa Tanácsban, hogyha az ellenzék túlságosan fellép a helyzet ellen, és túlságosan erőteljesen bírál, és azt mondja, hogy az ország nem eléggé demokratikus. Az NDK, Csehszlovákia, Bulgária és Románia megkérdezik tőlem azt, hogy: mi miért nem kaptunk ilyen rendkívüli vendég státust? Amikor azt mondom nekik, hogy gondolom értik, hogy miért nem, akkor megpróbálom nagyon udvariasan

kifejezni a mondanivalómat. Mert hogyha megpróbálnánk lágyítani, lazítani azokat a szabályokat, amelyek alapján az Európa Tanács működik, akkor azt hiszem, hogy elköszönhetnénk attól az egész gondolattól, hogy mi az európai demokráciákat tömörítjük szervezetünkben.

Ha megengedik, én is szeretnék egy kérdést intézni önökhöz. Tehát erről jut eszembe, amikor az Ellenzéki Kerekasztal és az ellenzéki pártokról kérdezem, azt mondanám el magamról, hogy Svédországban, a hazámban én is az ellenzéki pártnak a tagja vagyok. Tehát önök, mármint az Ellenzéki Kerekasztal, az ellenzéki pártokban hogyan készülnek erre a népszavazásra?

Antall József: Nem ehhez szeretnék szólni, hanem a félreértések elkerülése végett. Mi egyetértünk azzal, hogy vendégjogot élvezzünk a választásokig is. Csak azt mondtam, hogy a teljes jogú tagságot csak a választások után. Hogy egyértelmű legyen.

Anders Björck: Én teljesen egyetértek ezzel, hogy őszinte legyek, mert a tagság elnyerése az egy lényegében komplikált folyamat. Azért, mert az Európa Tanács az nemcsak a parlamenti közgyűlést jelenti, hanem ez azt is jelenti, hogy a miniszterek tanácsában is képviselőt kapnak, és így tovább. Tehát végül is ez egy nagyon bonyolult működő gépezet. De hát, ha szabad, megjegyezném, előfordul, hogy nagyon gyorsan lebonyolódik ez. A hetvenes évek végén történt, hogy Spanyolország, ugyanúgy mint Portugália, beléptek az Európa Tanácsba. És csak néhány év telt el, és azután azt vettük észre, hogy a közgyűlés elnökévé egy spanyol embert választottak. Aztán eltelt megint egy-két év, és egy spanyol embert megválasztottak főtitkárrá. A folyamat mindkét ország, Spanyolország és Portugália számára egyaránt sokkal simábban ment, mint ahogy én azt akkor gondoltam vagy láttam volna előre. Én már akkor is tagja voltam a Tanácsnak.

Kőszeg Ferenc: Megpróbálok válaszolni a kérdésre, de nem akarok részletekbe belemenni. Azt mondanám, hogy itt több mint negyven éven át az embereket elzárták a politikától. Ez a nép széles rétegeiben, a választókban egy bizonyos bizalmatlanságot és közönyt fejlesztett ki a politikával szemben. A népszavazásra készülve, úgy gondolom, hogy nekünk harcunk leginkább ezzel a közönnyel van. Mi azt akarjuk, hogy az emberek elmenjenek szavazni, és a társadalom ráébredjen, hogy fontos kérdésekben övé a döntés. Köszönöm.

Szokolczi György: Az Ellenzéki Kerekasztalnak a közgazdasági kérdésekkel foglalkozó koordinátora vagyok, Szokolczi György. Nem szeretném, ha megválaszolatlanul maradnának a tisztelt elnök úrnak a közgazdasági kérdésekkel kapcsolatos megjegyzései.

Teljes mértékben egyetértünk azzal, hogy a szabadság körülményeinek a megteremtése a közgazdasági vonatkozásban talán még nehezebb, mint a politikai kérdések tekintetében. Egy rendkívül bonyolult intézményi rendszernek az átalakításáról van szó, amely magában foglalja a tulajdonviszonyokat, a földkérdést, a költségvetés rendszerét és az államigazgatás egészét. Ezekkel a kérdésekkel is foglalkozunk. Elég arra utalnunk, hogy létre kell hozni egy olyan állami intézményt, mint a deregulációs tanács, amelyik a fölösleges jogszabályok megszüntetésével foglalkozik. Az ellenzék részt kíván venni a közgazdasági kérdések rendezésében, és egy sima átmenet megteremtésére törekszik úgy, hogy az institutionális reform ne hozzon még nagyobb nehézségeket a reálgazdasági folyamatokban. Köszönöm.

Anders Björck: Itt azt szeretném mondani, hogy sajnálatos módon három gazdasági szférára oszlott föl Európa. Ezek a következők: tehát az EGK, az EFTA-hoz tartozó országok és a KGST tagországok. A jövő évben meg fogunk rendezni egy konferenciát, ami első lesz ebben a műfajban, tehát a három szervezet közötti együttműködés lesz a témája. Tehát, hogy a konferencián, annak alkalmával meg tudjuk azt vizsgálni, hogy hogyan képzelhető el egy fokozatos közeledés, egy együttműködés ezen a három területen, vagy a három szervezet között, amely teljesen más célokat tűzött maga elé, és teljesen más hagyományokon alakult ki. Ez a konferencia nem Brüsszelben lesz, nem Strasbourgban lesz, hanem itt Budapesten.

A mi szervezetünk nem gazdag. Nem tudunk versenyre kelni Brüsszellel, például pénz tekintetében. Természetesen a parlamenti közgyűlésben mi foglalkozunk gazdasági problémákkal is. És foglalkozunk itt olyan kérdésekkel, mint a szállítás, közlekedés, ehhez kapcsolódóan. Említeném még

itt a környezetvédelmet, ami szintén gazdasági jellegű kérdés.

Tehát azt hiszem, hogy szerény szinten bár, de elképzelhető az együttműködés az Európa Tanács és Magyarország között, ezekben a témákban. Tehát hogyha szabad talán személyes véleményemet mondanom, akkor szerintem Kelet- és Nyugat-Európa között ma nem annyira technológiai szakadékról vagy résről beszélhetünk, vagy a megfelelő szakemberekről, vagy azoknak a képzettségi szintjéről, hanem inkább az itt a probléma, hogy nem ugyanazt a nyelvet beszéljük, amikor arról van szó, hogy hogyan kell vállalatokat, cégeket igazgatni például, és így tovább. És nem mindenki olyan jó tolmács, mint [itt a bájos hölgy]. De majd legyőzzük ezt később.

Keresztes Sándor: Mélyen tisztelt elnök úr, uraim, kedves hölgyem! Megbeszélésünk befejeztével szeretném még egyszer megköszönni látogatásukat. Remélem, hogy azok a felvilágosítások, amelyeket barátaink adtak önöknek, képet nyújtottak egyrészt hazánk állapotáról, másrészt a mi működésünkről. Kérem, hogy szolidárisan gondolkozzanak és vélekedjenek a mi munkánkról, és abban az értelemben, ahogy Antall József barátunk kérte, legyenek támogatóink és segítők a jövőben. Köszönöm a megjelenésüket és Isten áldását munkájukra. Köszönöm szépen.

Anders Björck: Kedves Barátaim! Szűrös elnök úr, amikor tegnap velem volt találkozni, azt mondta nekem: 1956-ban Magyarországot egyedül hagyták. Az Európa Tanács gondolata pedig az, hogy egyetlenegy tagját sem szabad soha egyedül hagyni. Ezért nagyon fontos ez az együttműködés az önök számára, de nekünk is ugyanúgy. Minden jót kívánok a jövőben. Köszönöm.

(A vendégek távoznak, rövid szünet.)